

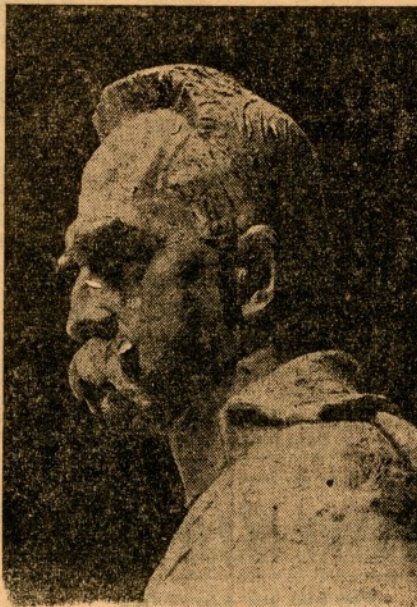
MARSZAŁEK JÓZEF PIŁSUDSKI WŚRÓD LUDZI HISTORJI

Wielkości! Komu nazwę tę przy-
dano,
Ten tegich sił ożywia w sobie moce
I duszą trwa, wielokroć powołaną,
Świecąca w długie narodowe noce...
Przemoże śmierć i trumien głaz
zdruzgoce
Powstanie z martwych, na narodu
czele.
W nieśmiertelności królować
kościele.
(Wyspiański: Kozimierz Wielki).

Każdy czyn wielki, skrojony
na miarę historii, nie tylko wy-
wołuje bezpośrednie skutki. Nie
jednokrotnie znaczenie jego ura-
sta w miarę postępu czasu. Za-
kłęta w wielkim czynie sugestyw
na moc hartu i poświęcenia us-
skrzydła całe pokolenia, rozpló-
mienia je ogniem entuzjazmu i
każe podjąć przerwany trud, nie
dokończone dzieło.

Częstokroć rycerz przegranej
sprawy, któremu nie było danem
realnie oddziaływać na bieg historii,
przekształca dusze nadchodzą-
cych po nim pokoleń i staje się
wielkim wychowawcą narodu, ro-
dzicem potężnych ruchów społe-

cznych. Legenda Kościuszkow-
ska, opromienione aureolą le-
giony Dąbrowskiego, rycerska
śmierć ks. Józefa, męczeństwo
Łukasińskiego, hart Traugutta
— stały się motoryczną siłą w
dziejach Polski ujarzmionej i
k s z t a ł t o w a ł y realnie dziejów
tych rytm i dramatyczny prze-
bieg.

MARSZAŁEK PIŁSUDSKI.

Szczęśliwsi od tych rycerzy
sprawy doraźnie przegranej i
więksi od nich w perspektywie
wieków są ci nieliczni ludzie hi-
storji, którym było danem kształ-
tować realnie na całe lat dziesiąt-
ki bieg wydarzeń, kłaść zręby
państwowego i narodowego od-
rodzenia i rozwoju, na szlaki mo-
carstwowego pochodu wzwyż wy-
prowadzać nawę ojczystą.

Chrobry, Kazimierz Wielki,
Batory, Piłsudski... Nazwiska
te to lapidarny skrót tysiąclecia
naszych dziejów, bo każda z tych
postaci oznacza zwrotny punkt
w historii polskiej państwowo-
ści. Każde z nich to wielki orga-
nizator i rzeźbiarz polskiej rze-
czywistości, to wódz zwycięski,
rozszerzający granice państwa i
umacniający mocarstwowe stano-
wisko Polski w Europie. Życie i
czyn każdej z tych postaci jest
— by powtórzyć piękne określe-
nie Słowackiego — pchnięciem
potężnego wiosła, które skołata-
ny okręt Rzeczypospolitej wpro-
wadza zwycięsko w nurt odro-
dzonej mocy i potęgi.

Życie i czyn Józefa Piłsudskie-
go to dzieje Polski na przestrze-
ni ostatnich lat kilkudziesięciu,
to ten olbrzymi dystans, jaki le-
ży między Polską niewolną i bez-

silną, wydaną na łup carskiej
przemocy i pruskich praw wyją-
tkowych a dzisiejszą Rzeczypospo-
litą, idącą zwycięsko ku swym
dziejowym przeznaczeniom i wy-
suwającą się na czoło państw Eu-
ropy środkowej i wschodniej...
Czyn Piłsudskiego to odrodzenie
w narodzie polskim tych wszyst-
kich nieśmiertelnych walorów
moralnych, które są nieodzow-
nym warunkiem dalszego rozwo-
ju, odrodzenie rycerskości ducha
poczucia solidarności z całym spo-
łeczeństwem i poczucia odpowie-
dzialności za losy państwa.

Piłsudski, mówiąc o dniach
sierpniowych 1914 r., kiedy to
wstający huragan wojny świato-
wej w bezsilne odrętwienie wpra-
wił społeczeństwo polskie, nie wy-
łączając i ludzi, usiłujących iść
ślądami Marszałka, powiada:
„Od tego też czasu datuje się mo-
ja długoletnia samotność, która
mi się tak dała we znaki w mo-
jem życiu...” Tak było, gdy w o-
kresie walki rewolucyjnej z cara-
tem zmagać się musiał z doktry-
nerstwem najbliższych często to
warzyszy pracy i napróżno
wkrzykiwał hasło niepodległości
w naród polski. Tak było, gdy
począł tworzyć pierwsze polskie
szkoły wojskowe, nieodzowny in-
strument walki o wolność. Samot-
nym był, gdy rzucał polską
szablę na szalę wypadków, ma-
jących z pożogi wojny wydźwignąć
nową mapę Europy. W nie-
podległej już Polsce samotnym
wysiłkiem dźwigał od przyciesi-
gmach ojczyzny, często sam je-
den przeciwstawiając się zwycię-
sko panoszącemu się w Rzeczy-
pospolitej złu, On, wielki praw-
dawca i wychowawca narodu.